

Nr 85.

Av herr Åkerlund, om utsträckt befogenhet för Kungl. Maj:t att bevilja betalningsanstånd eller annan lättnad för köpare av kronojord.

Vid en återgång av näringslivet i sina naturliga gängor har det visat sig nödvändigt att nedskriva en hel del onaturligt uppskruvade värden dels inom affärs- och bankvärlden, dels ock inom jordbruket och dess binäringar. Egendomsköp och arrenden, som kommo till stånd under kristiden, befinna sig nu i ett läge, att det ej går att driva dem med någon förtjänst, utan tvärtom åsamka sina innehavare årliga förluster i stor omfattning. Sorgligast är det för visso, när spekulationen å kronans egna försäljningar medfört dylika, ofta mycket betydande förluster. Vid köp av virke på kronans skogar har man kunnat genom uppskov med likviderna för gjorda inköp förhindra alltför hastiga och måhända förlustbringande realisationer av det sågade virket. Genom dylika åtgärder har den enskilde mången gång blivit hjälpt, utan att det behövt medföra några verkliga förluster för kronan.

Nu anser jag mig böra påvisa en nära liggande gren av försäljning från kronan, där tillägg till nu gällande bestämmelser synes nödigt. Genom underdånig framställning till Kungl. Maj:t ha 2 egendomsköp från kronan blivit föremål för ytterligare handläggning. Det ena gällde inköp av en lägenhet enl. 1913 års grunder, som, saluvärderad till 12 000 kr., genom tävlan å auktion kom att springa upp i 22 100 kr. Saluvärderingen upptog 18 har åker till 7 200 kr. och 20 har skogsmark med växande skog till 4 800 kr. Som lägenheten var obebyggd, har fullständigt ny åbyggnad blivit uppförd, dels boningshus med 4 rum och 2 kök, dels loge och ladugård för 16 kor och stall för 4 hästar. Kon. Befhde har redan medgivit längsta möjliga anstånd, som författningen tillåter för amorteringens uppskjutande. Hittills har köparen ända till 14 mars i år kunnat fullgöra ränteinbetalningen, men nu går det ej längre. För nybyggnaden har hittills resterat till byggmästaren 1 850 kr., som i höst minskats med 450 kr., men nu finns intet till ränta åt kronan. Han har begärt att få 5 års anstånd med betalning av denna jordränta, och alla myndigheter ha enl. uppgift

tillstyrkt detta, då säkerheten för kronan genom nybyggnader och inteckning är fullt betryggande även härför. Men från regeringshåll har inhämtats, att författningen, stiftad av Konung och riksdag, *ej medgiver uppskov*.

Det andra fallet gäller ett egendomsköp enl. 1874 års K. Br. Hemmanet saluvärderades till 27 300 kr. och gick på auktion till 29 800 kr. att betalas med $\frac{1}{6}$ årligen. Halva köpeskillingen är nu betald, och reparationer jämte ombyggnad har krävt 11 000 kr. Hösten 1922 brann logen med all grödan, och ägaren tvangs att föryttra sina djur utom dragarna. Logen var brandförsäkrad till 9 000 kr. och redskap och gröda ersattes med 13 300 kr. Men banken, som givit försträckningar, krävde nu ut sitt. Ny loge måste ofördröjligen byggas, men skulle det gå att skaffa de nödiga medlen härtill, så finns intet till betalning av $\frac{14}{3}$ 1924 förfallande $\frac{1}{6}$ av köpeskillingen. Även här ha myndigheterna enl. uppgift tillstyrkt uppskov i 3 år, varigenom kronans rätt icke förminskas, men samtidigt framhålles från regeringshåll att man *saknar rätt* att medgiva något som helst uppskov.

Då kronan gör så mycket för att understödja egnahemsbildningen, så synes det hårt och knappast försvarligt att, i avsaknad av rätt för Kungl. Maj:t att i svåra tider bevilja anstånd med åtagna förbindelser, som *kunna* uppskjutas, man försummar att hjälpa, så långt rimligt och tillrådligt är, även dem, som spekulerat fel eller i sin sangvinism räknat miste. De anförda exemplen äro dels en lägenhet under Dagöholms kronodomän i Lerbo socken, dels ett kronohemman Spånga i Vadsbro socken, men liknande fall finnas nog mångenstädes.

Jag vågar därför föreslå ett tillägg till gällande bestämmelser angående försäljning av kronodomän såväl enl. K. Br. 1874, som enl. 1913 års grunder, ägnat att medföra en efter köpet nödvändig justering av köpevillkoren i tillämpningen eller medgivande av anstånd med föreskriven ränte- och kapitalinbetalning, där så kan ske utan att försämra kronans rätt.

Med anledning av det anförda tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen för sin del ville antaga följande tillägg till de i Kungl. Brevet 1874 givna bestämmelserna om försäljning av kronodomän samt i 1913 års grunder för försäljning av lägenhet:

På Konungen ankommer att utöver vad författningen hittills medgivit bevilja betalningsanstånd eller annan lättnad, där eldsolycka, dödsfall, nybyggnad, grundförbättring och dylikt utgör verkligt skäl till lindring, och där sådant kan ske utan att minska lägenheten eller förnärma kronans rätt.

Stockholm den 18 januari 1924.

E. Åkerlund.